

Sygn. akt II CSK 640/17

POSTANOWIENIE

Dnia 19 marca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa Skarbu Państwa - Naczelnika Urzędu Skarbowego
w J.

przeciwko M. W. i M. W.

o uznanie czynności prawnych za bezskuteczne,
na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 19 marca 2018 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanych

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Ł.

z dnia 9 czerwca 2017 r., sygn. akt I ACa .../16,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania
i zasądza od każdego z pozwanych na rzecz Skarbu Państwa -
Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwoty po 5400
(pięć tysięcy czterysta) zł tytułem kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwani wniesli skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Ł. z dnia 9 czerwca 2017 r., który zmienił wyrok Sądu Okręgowego w K. z dnia 6 października 2016 r. Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo skierowane przeciwko obojgu pozwanym. Sąd Apelacyjny natomiast w wyniku dokonanej zmiany wyroku uznał za bezskuteczne wobec Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w J. następujące czynności prawne:

- a) umowę darowizny z dnia 15 czerwca 2012 roku, na mocy której L. W. darował synowi M. środki pieniężne w kwocie 25.000,00 zł
- b) umowę darowizny z dnia 15 czerwca 2012 roku, na mocy której A. W. darowała synowi M. W. środki pieniężne w kwocie 25.000,00 zł
- c) umowę darowizny z dnia 20 sierpnia 2012 roku, na mocy której A. W. darowała synowi M.W. środki pieniężne w kwocie 30.000,00 zł
- d) umowę darowizny z dnia 23 sierpnia 2012 roku, na mocy której A.W. darowała synowi M.W. środki pieniężne w kwocie 52.000,00 zł
- e) umowę darowizny z dnia 21 sierpnia 2012 roku, na mocy której A.W. darowała synowi M.W. środki pieniężne w kwocie 14.740,00 zł
- f) umowę darowizny z dnia 16 sierpnia 2012 roku, na mocy której L.W. darował synowi M.W. środki pieniężne w kwocie 50.000,00 zł
- g) umowę darowizny z dnia 16 lipca 2012 roku, na mocy której L.W. darował synowi M.W. środki pieniężne w kwocie 5.000,00 zł
- h) umowę dożywocia z dnia 14 czerwca 2012 roku, zawartą w formie aktu notarialnego sporządzonego przed notariuszem A. C. i wpisanego do Rep. A. , na mocy której L. i A. W. przenieśli na rzecz syna M. W. prawo własności zabudowanej nieruchomości gruntowej położonej w . oznaczonej numerem geodezyjnym 898 i objętej księgą wieczystą [...] oraz prawo własności niezabudowanej nieruchomości gruntowej położonej w miejscowości K. gmina O., składającej się z działek ewidencyjnych numer 197/3, 197/4, 197/8 i objętej księgą wieczystą [...], w zamian za dożywotnie utrzymanie i prawo korzystania z nieruchomości.

i) umowę dożywocia z dnia 14 czerwca 2012 roku, zawartą w formie aktu notarialnego sporządzonego przed notariuszem A. C. i wpisanego do Rep. A. [...], na mocy której L. i A. W. przenieśli na rzecz córki M.W. prawo własności zabudowanej nieruchomości gruntowej położonej w J., oznaczonej numerem geodezyjnym 1084 i objętej księgą wieczystą [...]5 oraz prawo własności niezabudowanej nieruchomości gruntowej położonej w miejscowości K. składającej się z działek ewidencyjnych numer 197/9, 197/10, 197/11 i objętej księgą wieczystą [...], w zamian za dożywotnie utrzymanie i prawo korzystania z nieruchomości,

- w zakresie zaspokojenia wierzytelności pieniężnych wobec L. W. w łącznej kwocie 659.771,80 zł, stwierdzonych wystawionymi przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w J. tytułami wykonawczymi o numerach SM 6/1497/12, SM 6/1500/12, SM 6/1499/12, SM 6/1498/12, SM 1/1508/12 i SM 6/1870/12 oraz wierzytelności pieniężnych w łącznej kwocie 265/034 zł wobec A. W., stwierdzonych wystawionymi przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w J. tytułami wykonawczymi o numerach SM 1/1231/13, SM 6/1860/12, SM 6/1859/12, SM 6/1494/12, SM 1496/12 i SM 6/1495/12.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wnieśli pozwani – M. W. i M. W., zaskarżając go w całości. W skardze opartej na obu podstawach kasacyjnych zarzucili naruszenie art. 1 k.p.c., art. 2 k.p.c., art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 378 § 1 k.p.c., art. 379 pkt 1 k.p.c., art. 1 k.c., art. 353 k.c., art. 527 - 534 k.c. Na tej podstawie wnosili o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi powód wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, służy ochronie interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, umożliwia także uchylenie orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych. Nie będąc ogólnie dostępnym środkiem zaskarżenia orzeczeń umożliwiającym rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej, poddawana jest wstępnej ocenie w ramach

tw. przedsądu, ustanowionej w art. 398⁹ k.p.c., mającej za cel zbadanie, czy spełnia przesłanki przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania.

Skarżący uzasadnili potrzebę rozpatrzenia ich skargi wystąpieniem przesłanek z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 3 k.p.c.

Uzasadniając nieważność postępowania skarżący wskazali, że niniejsza sprawa nie jest sprawą cywilną w rozumieniu art. 1 i 2 k.p.c. i że droga sądowa jest w związku z tym niedopuszczalna.

Zarzut ten nie jest jednak trafny. Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że dopuszczalność drogi sądowej zależy od podstawy faktycznej, na której powód opiera swoje żądanie. Jeżeli roszczenie oparte jest na zdarzeniach prawnych wywołujących skutki cywilnoprawne, to droga sądowa jest dopuszczalna – dotyczy to także żądania zasądzenia świadczeń o charakterze publicznoprawnym (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2013 r., III CZP 9/13, nie publ.; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11 września 2014 r., III CZP 64/14, nie publ.; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2016 r., III CSK 244/15, nie publ.).

Skarżący wskazali także, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne, które ujęli w formie następujących pytań:

- czy należności Państwa z tytułu podatków mogą być uznane za wierzytelności w rozumieniu prawa cywilnego, a Państwo uprawnione z tytułu podatków za wierzyciela, o którym mowa w art. 527 - 534 k.c., i czy w związku z tym dopuszczalne jest dochodzenie przez Skarb Państwa ochrony tych należności na drodze sądowej w trybie postępowania ze skargi pauliańskiej?

- czy instytucja ochrony wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika może być stosowana do ochrony należności podatkowych na zasadzie *analogiae legis*?

- czy przedmiotem orzekania w ramach akcji pauliańskiej może być czynność prawna, która została odwołana lub w inny sposób anulowana przed wytoczeniem powództwa albo najpóźniej przed wydaniem wyroku w sprawie ze

skargi pauliańskiej, a więc gdy zostały cofnięte wszelkie skutki majątkowe, jakie czynność ta miała wywołać?

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest zapatrywanie, że cywilistyczną konstrukcją skargi pauliańskiej objęta jest, w drodze zastosowania *analogiae legis*, wierzytelność publicznoprawna. Do spraw cywilnych zalicza się bowiem sprawy, w których przedmiotem sporu są cywilnoprawne skutki zdarzeń niemających charakteru cywilnoprawnego. Uzasadnia to wykorzystanie skargi pauliańskiej jako merytorycznego środka ochrony wierzytelności publicznoprawnych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2011 r., II CSK 513/10, nie publ.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2010 r., II CSK 227/10, nie publ.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2005 r., I CK 677/04, nie publ.; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2003 r., III CZP 15/03, nie publ.).

Należy także zauważyć, że z przeprowadzonych w sprawie ustaleń wynika, że zwrot środków pieniężnych na rzecz dłużnika L. W. nastąpił na mocy zawartego przez niego z synem porozumienia z dnia 10 października 2013 r., a więc na podstawie kolejnej czynności prawnej, następczej w stosunku do zakwestionowanych umów darowizny. Z czynności tej wynika, że pozwany „nie zgadza się w pełni” z tym, iż zachodzą podstawy do odwołania darowizny i zwraca środki jedynie w celu uniknięcia postępowania sądowego. Porozumienie nie potwierdza więc, by doszło do skutecznego odwołania darowizny, wynika z niego sporność skutków oświadczenia o jej odwołaniu i nieostateczność dokonanego zwrotu. Z ustaleń Sądu Apelacyjnego wynika też niepotwierdzenie przekonującymi dowodami faktu przeznaczenia tych środków na spłatę wierzytelności powoda.

Podstawy przedsądu wskazane przez skarżących nie uzasadniają więc przyjęcia ich skargi do rozpoznania. Okoliczności sprawy nie wskazują też, aby zachodziły inne przesłanki do podjęcia takiej decyzji, przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej uczestnika do rozpatrzenia.

Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego wynika z treści art. 398²¹
k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

aj